

Door de tijd heen

De volgende gebeurtenissen over de kleur van kleding staan in willekeurige volgorde:

- 1 Britse officieren van de *Royal Navy*, die vochten tegen Amerikaanse onafhankelijkheidsstrijders, droegen indigoblauwe jassen.
- 2 De ordetroepen van de NSDAP werden 'bruinhemden' genoemd vanwege de kleur van hun uniform.
- 3 De slogan: "Waarom draag jij geen kaki?" moest Britse mannen tijdens de Eerste Wereldoorlog overhalen zich aan te melden voor het leger.
- 4 Hippies droegen *tie-dye* shirts met vrolijke kleuren waarmee ze zich wilden onderscheiden van oudere generaties.
- 5 Met de keus voor een ivoorwitte trouwjurk zette koningin Victoria een nieuwe trend.
- 6 Nadat de kooplieden van de pas opgerichte *East India Company* de geeloranje pijpen van boeddhistische monniken hadden gezien, importeerden zij de kleurstof guttegom naar Europa.

- 2p 1 Zet deze gebeurtenissen in de juiste chronologische volgorde, van vroeger naar later. Noteer alleen de nummers.

Vroegmoderne tijd

Twee gegevens:

- 1 Rond 1540 liet Alessandro Farnese het badhuis van de Romeinse keizer Caracalla opgraven en de vondsten bestuderen.
- 2 Rond 1565 liet de kleinzoon van Alessandro Farnese met vondsten uit het badhuis van Caracalla een tafel naar Romeins voorbeeld maken.

Deze gegevens passen bij verschillende kenmerkende aspecten uit de zestiende eeuw.

- 2p 2 Noem per gegeven een kenmerkend aspect dat daarbij past.
Let op: je mag een kenmerkend aspect maar één keer gebruiken.

Gebruik bron 1.

Stel: je doet onderzoek naar de Engelse motieven om Amerika te koloniseren en je wilt deze bron gebruiken voor twee hoofdstukken:

- 1 De bekering van de inheemse bevolking tot het christendom.
- 2 De uitbreiding van het Engelse grondgebied.

Je concludeert dat deze bron **minder** bruikbaar is voor het eerste hoofdstuk, en **meer** bruikbaar is voor het tweede hoofdstuk.

- 2p 3 Ondersteun beide delen van je conclusie, telkens met een argument uit de bron.

Gebruik bron 2.

Een interpretatie:

De maker van deze prent wil een boodschap overbrengen over de reformatie.

- 3p 4 Licht deze interpretatie toe door:
- aan te tonen met een verwijzing naar de prent dat de maker de kant kiest van de protestanten, en
  - aan te geven waardoor juist een prent bij kan dragen aan de snelle verspreiding van een boodschap, en
  - te verklaren dat de maker van deze prent anoniem wil blijven.

Henrick Coenraet vertelde in 1636 aan het bestuur van de Republiek dat hij tijdens zijn verblijf in Spaanse koloniën in Zuid-Amerika had gezien dat steden als Rio de Janeiro en Buenos Aires slecht verdedigd waren. Deze informatie werd doorgestuurd naar het bestuur van de handelsorganisatie West-Indische Compagnie.

- 2p 5 Verklaar dat deze informatie belangrijk werd gevonden vanwege:
- 'het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van een Nederlandse staat', en
  - de driehoekshandel.

In 1774 brak in Friesland paniek uit door een voorspelling dat de aarde in botsing zou komen met de zon. Om te laten zien dat er geen botsing zou plaatsvinden, bouwde Eise Eisinga in zijn woonkamer een planetarium: een model van het zonnestelsel. Hij stelde dit planetarium open voor publiek.

- 2p 6 Leg uit dat het openstellen van het planetarium voor publiek paste bij het 'rationeel optimisme'.

Gebruik bron 3.

De brieven van Madame Palatine zijn bruikbaar voor onderzoek naar het absolutisme **en** naar de kritiek op het ancien régime in de achttiende eeuw.

- 3p 7 Toon dit aan door:
- met de beschrijving te verklaren dat Lodewijk XIV zijn positie als absoluut vorst verstevigt door de adel te verplichten *de dag van het appartement* bij te wonen, en
  - uit te leggen welke kritiek op het ancien régime in de achttiende eeuw met deze beschrijving kan worden onderbouwd.